

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, доцента І. М. Сілютіної на кандидатську дисертацію Іщенко Вікторії Сергіївни „Формування аналітичної компетентності майбутніх фахівців з документознавства та інформаційної діяльності у процесі вивчення фахових дисциплін”, поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти

Глобалізація та технологізація суспільства у ХХІ ст. актуалізували комплексні проблеми, вирішення яких можливе лише за умови професійної підготовки фахівців доволі широкого профілю діяльності, які здатні до роботи з інформацією у різних її формах і видах прояву. Якісно-змістовна інтерпретація інформації є завданням аналітики, яка з одного боку дотична науковій діяльності у продукуванні нового знання, а з іншого – управлінській, у розробці варіантів рішення та сценаріїв дій. Аналітико-синтетична обробка інформації є щоденним завданням фахівця з документного та інформаційного обслуговування підприємств, установ, організацій тощо, що й зумовлює необхідність формування його аналітичної компетентності.

Структура дисертації підпорядкована логіці наукового пошуку. Категоріальний апарат дослідження являє собою систему взаємопов'язаних елементів, спрямованих на виконання поставлених у дисертації мети і завдань дослідження.

Підкреслимо доцільність аргументації автора стосовно необхідності вивчення історико-філософського та психологічного аспектів досліджуваної проблеми в аспекті визначення витоків теоретичних засад сучасної аналітики, яка є складним утворенням, існує в двох площинах (теоретичній і практичній), ґрунтується на традиціях і концептуальних положеннях філософії, логіки, семіотики, використовує теоретичні та практичні засади системного аналізу із застосуванням методів природничих і гуманітарних наук та інформаційних технологій. За результатами узагальнення потрактовувань поняття „аналіз” у міждисциплінарному ракурсі зазначено

вихідне розуміння аналізу як уявного або справжнього розчленуванні складного об'єкта на частини з подальшим його вивченням.

Заслуговує на увагу виокремлення провідних положень компетентнісного підходу як підґрунтя для аналізу теоретичних та практичних засад формування аналітичної компетентності фахівців зі спеціальності „Інформаційна, бібліотечна та архівна справа”.

За результатом аналізу наукових підходів до сутності аналітичної компетентності фахівців різного профілю автором наголошується на тому, що аналітична компетентність має розглядатися як метапредметна, оскільки має наскрізне значення для реалізації інших видів професійної компетентності завдяки фундаментальності понять „аналіз”, „інформація”, „мисленнєві операції аналізу, синтезу, класифікації, узагальнення тощо.

У теоретичній частині роботи автором представлено сутнісні ознаки сучасної документознавчої професіології, що репрезентовані у працях відомих українських дослідників, як-от: В. Бездрабко, С. Кулешов, Н. Кушнарєнко, Ю. Палєха, Г. Швецова-Водка та ін. Слід відзначити, що сучасні вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі документознавства доцільно розглядати органічною складовою вимог щодо такої підготовки з інформаційної, бібліотечної та архівної справи; останні ж визначено з урахуванням положень Проекту Стандарту вищої освіти з означеної спеціальності, Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, освітньо-кваліфікаційних характеристик та освітньо-професійних програм підготовки фахівців досліджуваного напрямку, які розроблено у закладах вищої освіти України.

У дисертації наголошується на тому, що сутнісні ознаки аналітичної компетентності фахівців досліджуваного корелюють із загальними та фаховими компетентностями, що представлені в нормативних документах, а саме: „здатність здійснювати пошук та аналізувати інформацію з різних джерел”, „креативність, здатність до системного мислення”, „здатність розуміти та використовувати закономірності розвитку інфосфери з метою

організації ефективного управління інформаційною, бібліотечною та архівною діяльністю”.

Варто підтримати позицію автора, який аналізує аналітичні уміння та навички у структурі аналітичної компетентності у зв'язку із методами аналітико-синтетичної обробки інформації, технологіями підготовки аналітичних документів. Відзначені методи та технології є важливим складником змісту професійної підготовки фахівців досліджуваного напрямку.

У контексті репрезентації методологічних підходів, які визначено основою організації дослідницької роботи, заслуговує на увагу позиція автора щодо зв'язку особливого значення діяльнісного підходу, оскільки, як підкреслено у роботі, аналітична діяльність апріорі передбачає індивідуальну активність людини і, отже, її успішність пов'язана із внутрішньою мотивацією особистості до успіху, досягнень та результативності будь-якого виду діяльності.

Позитивним моментом дисертаційної роботи можна вважати наступність та послідовність її теоретичної та практичної складових, взаємозв'язок теоретичних висновків, результатів констатувального етапу експерименту та визначення відповідних педагогічних умов, на перевірку яких спрямовано другий розділ роботи. Виділені педагогічні умови визначили підходи до розміщення акцентів у процесі вивчення студентами досліджуваного напрямку фахових дисциплін.

Автор підкреслює необхідність цілеспрямованого формування мотивації до аналітичної діяльності, що зумовило звернення до таких напрямів практичної роботи, як ознайомлення на початковому етапі навчання із положеннями документознавчої професіології, стандартів професійної підготовки, посадових інструкцій фахівців означеного напрямку, ресурсами рекрутингових агенцій і т.п. Згідно сутнісних ознак другої педагогічної умови наголошено на необхідності структурно-функційного моделювання навчального матеріалу, яке, по суті, представлено і як дидактичний засіб у контексті професійної підготовки студентів, і як засіб формування

аналітичних умінь і навичок студентської молоді. Логіка обґрунтування третьої умови пов'язана із положеннями праксеології, ідеями квазіпрофесійної діяльності, теорією та практикою використання технологій аналітичної діяльності, аналітико-синтетичної обробки інформації.

Особливе значення у практичній частині роботи надається практико-зорієнтованим завданням, що використовувалися з метою відпрацювання таких аналітичних умінь та навичок, як аналіз, синтез, класифікація, узагальнення. Особливо слід відзначити спрямованість у роботі із поняттями, ключовими словами у тексті і т.п. на загальноприйнятні правила логіки щодо дефінування, розрізнення понять тощо. Використання кейс-методу, ділових ігор, тренінгових завдань зумовило реалізацію практико-орієнтованих засад підготовки фахівців у галузі документознавства, інформаційної та бібліотечної діяльності. Єдність аналізу та синтезу як провідних методів наукового пізнання та підґрунтя для пізнавальної діяльності людини зумовило розробку та використання завдань щодо цілісного аналізу документа або корпусу документів, ідентифікації документа за логікою моделювання цілого за фрагментом.

Увага автора до формування у студентів умінь та навичок оцінки достовірності інформації заслуговує на підтримку не тільки в аспекті реалізації завдань професійної підготовки, а й, що особливо слід підкреслити, в аспекті забезпечення інформаційно-психологічної безпеки молоді в сучасних умовах.

Важливим напрямом експериментальної роботи було визначено організацію роботи студентів щодо підготовки аналітичних документів різного типу – аналітичного огляду, звіту, записки, довідки тощо, здійснення анотування та реферування як видів аналітико-синтетичної обробки інформації.

Дослідно-експериментальна робота, проведена автором, свідчить про ефективність запропонованих педагогічних умов, практичну цінність представлених форм та методів роботи із студентами, спрямованих на

формування аналітичної компетентності майбутніх фахівців з документознавства та інформаційної діяльності, або, за актуальними змінами, інформаційної, бібліотечної та архівної справи, у процесі вивчення фахових дисциплін.

Достовірність одержаних дисертантом теоретичних та експериментальних результатів забезпечена адекватним методологічним підґрунтям, комплексом методів дослідження.

Оцінюючи дисертаційну роботу Вікторії Сергіївни Іщенко позитивно, вважаємо за необхідне відзначити окремі недоліки:

1. У дисертації напрям підготовки фахівців позначено як „Документознавство та інформаційна діяльність”, що не відповідає чинним нормативним документам, оскільки на сьогодні підготовка фахівців такого профілю здійснюється за спеціальністю „Інформаційна, бібліотечна та архівна справа”.

2. У теоретичній частині дисертаційної роботи наголошується на значенні прогностичної функції аналітичної компетентності фахівців досліджуваного напрямку. Варто було б у процесі викладу результатів формувального етапу експерименту представити основні форми та методи навчання студентів методик прогностичного аналізу.

3. Доцільно було б більш докладно обґрунтувати вибір серед фахових дисциплін, що представлені в навчальному плані підготовки фахівців означеної спеціальності, саме дисциплін документознавчого спрямування.

4. При визначенні практичних шляхів вирішення проблеми автор переважно акцентує увагу на навчальній діяльності. Варто було б звернутися до позааудиторної роботи в аспекті формування аналітичної компетентності студентів означеної спеціальності.

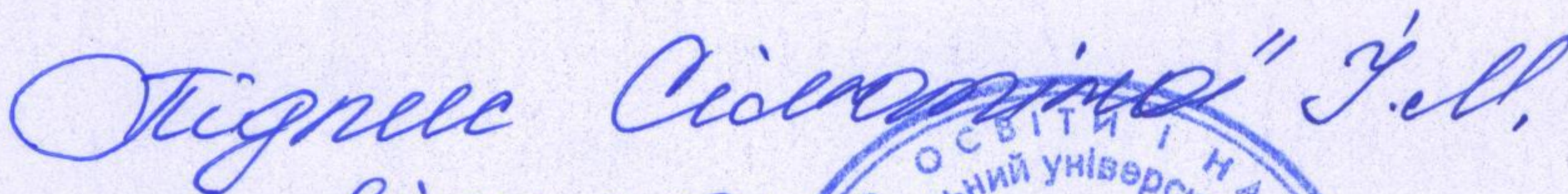
5. Дисертація набула б більш логічної завершеності, якби були деталізовано шляхи та засоби практичного використання студентами аналітичних умінь та навичок під час виробничих практик.

Наведені вище зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої роботи. Автореферат відповідає змісту дисертації, а публікації повною мірою висвітлюють її основні положення. Результати наукового пошуку В.С. Іщенко мають достатній рівень наукової новизни та практичного значення. Узагальнені наукові результати, обґрунтовані положення є прогностичними й можуть бути використані в навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів.

Дисертація Іщенко Вікторії Сергіївни „Формування аналітичної компетентності майбутніх фахівців з документознавства та інформаційної діяльності у процесі вивчення фахових дисциплін” є самостійним завершеним дослідженням, яке вносить вагомий внесок у теорію і методику професійної освіти, має суттєву практичну значущість та відповідає чинним вимогам до кандидатських дисертацій (пп. 9, 10, 12-14 „Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. №567 зі змінами), тому її авторка Іщенко Вікторія Сергіївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Кандидат педагогічних наук, доцент,
в.о. завідувача кафедри філософії,
культурології та інформаційної діяльності
Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля (м. Сєвєродонецьк)

 I. M. Сілютіна

засвідчую:
